

ikke at forlænge Debatten og skulde ikke have taget Ordet, naar ikke saadanne Ytringer vare fremkomne fra den ærede Ordførers Side.

Solkstein: Jeg vil nu kun gjøre en lille Bemærkning til, hvad der nu blev anført. Jeg skal ikke komme videre ind paa Retsspørgsmaalet; men der blev her gjentaget en Ytring, som vi have hørt og seet paa Prent, og den er bleven fremført paa en saadan Maade, at der lægges en ganske sær Betydning i den. Jeg sigter til den Ytring, som Bøng har brugt om Forordningen af 19de Marts 1790, nemlig at den var givet til Bøndestændens Haandhævelse i dens Rettigheder. Det er en Sætning, der er tagen ud af Præmisserne til denne Forordning, og den er siden bleven anvendt som et Motivingsmiddel til en heel Deel Aaastande, som ere byggede derpaa. Den staaer ganske vist i Loven, men der staaer ogsaa noget Andet, og disse Ord staae i en saadan Forbindelse med dem, der staae foran, at man faaer en noget skjæv Forestilling om Tingen, naar man tager den alene uden at tage det med, der staaer foran. Hele Loven gaar jo ud paa at paahyde Livsfæste istedetfor Fæste paa kortere Tid, og Lovens Ord lyde saaledes: „hvilken Omgangsmaade baner Det til Udfugelser og gvaer al Lyst til Bindskibehighed hos Fæstebønderne; saa er det, i Hensigt til Agerdyrkningsvæsenets Opretholdelse og Bøndestændens Haandhævelse i dens Rettigheder, fundet nødvendigt at sætte Grændser for disse Misbrug.“ Det er ganske vist, at Bøndestændens Haandhævelse og dens Rettigheder her ere anførte, men ved Siden deraf og foran er der stillet som den egentlige Hensigt med Loven — Agerdyrkningsvæsenets Opretholdelse, og det er ganske naturligt, fordi de to Ting høre uadskillelig sammen. Jeg troer, at man ikke maa rive de to Ting fra hinanden, fordi man ellers kommer ind paa den Bei at lægge noget Andet i det sidste Udtryk, end der ligger i den Hensigt, hvori denne Lov er givet, som ganske vist er at styrke Agerbruget og Agerdyrkningsvæsenets Opretholdelse.

Ordføreren: Jeg skal ikke komme til-

bage til noget af disse Spørgsmaal, thi jeg troer, at jeg i saa Hendeende kan henwise til, hvad jeg før sagde; men jeg skal blot sige et Par Ord i Anledning af, hvad det ærede Medlem for Præsto Amts 1ste Valgfreds (Scavenius) yttrede om, at mine Slutninger fra Øverenskomsten angaaende de 20 Aar, ikke nu skulde kunne holde Stik, fordi der siden er indført en Bestemmelse i Loven af 1861, som for visse Gaarde har taget det, der dengang var forbudt, som gjældende Foranstaltning. Dette kan imidlertid ikke stilles i Modsetning til eller svække, hvad jeg har sagt, thi ved Øverenskomsten meente man, at alle Fæstegaarde vilde gaae over til Selveiendom efter den Plan, Bøng fremlagde. Det var altsaa en almindelig Bestemmelse, og efter den Ordning ere endee Fæstegaarde gaaede over til Selveiendom paa en anden Maade end ved fri Øverenskomst, ogsaa efterat Loven af 1861 er udfkommen, men dette vedkommer ikke det Spørgsmaal, som her foreligger. Her foreligger det Spørgsmaal, som Øverenskomsten omhandler, hvad der skal skee med Gaarde, som overgaae til Selveiendom ved Auction. Det var Spørgsmaalet dengang, og det er Spørgsmaalet nu, hvorledes Eiendommen skal betragtes, naar den gaaer over ved en af Statens foranstaltet Auction, og Forholdet var dengang det samme, naaget de vedkommende Gaardes Antal nu er blevet mindre. Det ærede Medlem talte om, at nu kunde Godseieren sælge Gaarden ved frivillig Auction, men han glemmer bestandig, at de da ogsaa i 20 Aar beholde Egenkaben som Fæstegaarde, og tillige at Eligt ikke kan skee med Hensyn til en stor Deel af vort Fæstegods, thi Besiddere af Lehn, Stamhuse og Fideicommisser kunne ikke gjøre det. (Frederiksen: de kunne faae Bevilling dertil!) Det ærede Medlem siger, at de kunne gjøre det efter særlig Bevilling, men det er intet Retsstandpunkt; hvad man som en Raadefag kan faae, er intet Retsstandpunkt, hvorpaa man kan støtte sig som Ret, og det Rationnement gjælder altsaa slet ikke. Disse Besiddere kunne ikke gjøre Eligt uden gennem en Raadefact, som ikke kan give dem nogen- somhelst Ret i det Punkt, hvorefter her er Tale. Jeg vil heller ikke skjule, at det er